

DRETS HUMANS I VULNERACIONS

Abans de començar

És important que sàpigues que els drets **legalment establerts no es corresponen, moltes vegades, amb els drets des del punt de vista ètic**. Per aquesta raó és urgent que se'ns reconeguïn els drets que hauríem de tenir com a ciutadanes, i **que la seva vulneració tingui conseqüències legals**.

MARCS JURÍDICS DE REFERÈNCIA

Tot i que alguns drets ètics no estiguin reconeguts legalment, hem de conèixer què diuen els documents legislatius quan volem denunciar una vulneració de drets. Familiaritza't amb les lleis i normatives estatals i autonòmiques, però sobretot amb aquests dos marcs jurídics que prenem de referència. Apunta!

Declaració Universal de Drets Humans

Després de la Segona Guerra Mundial, l'Assemblea General de les Nacions Unides va aprovar la Declaració Universal de Drets Humans. La DUDH **marca una fita en la història dels drets humans, establint per primera vegada els drets humans fonamentals que han de protegir-se arreu del món**. La DUDH recull un total de 30 articles, i aquest any 2023 s'ha celebrat el seu 75è aniversari.

Convenció dels Drets de les Persones amb Discapacitat

Tot i que la DUDH ja reconeix els nostres drets com a persones, **les persones psiquiatritzades els tenim reconeguts de forma específica a la Convenció dels Drets de les Persones amb Discapacitat, com a persones amb discapacitat psicosocial**. És un terme jurídic que ampara la garantia dels nostres drets!

De què parlem quan parlem de vulneració?

Quan parlem de vulneració dels drets humans ens referim a la **violació dels drets bàsics reconeguts a totes les persones pel fet de ser persones**.

La discriminació o les vulneracions generen patiment. De fet, moltes persones amb discapacitat psicosocial que hem vist vulnerats els nostres drets en el sistema de salut mental, moltes vegades sentim que **la vulneració sistemàtica dels nostres drets i ens ha generat més patiment que l'experiència de patiment en si**. Per això, els Estats han de garantir polítiques que respectin els drets fonamentals que tenim ja reconeguts.

En aquesta infografia **només veurem algunes situacions de vulneracions de drets**, de les més habituals en el sistema de salut mental i en els serveis d'atenció. Tingues present que els drets s'interrelacionen entre si, i que **la vulneració d'un dret comporta que altres drets també es vegin vulnerats**. La Federació Salut Mental Catalunya, l'any 2023, va detectar més de 700 vulneracions de drets en les més de 200 consultes rebudes. És urgent un canvi de model que protegeixi, respecti i garanteixi els nostres drets!

DRETS HUMANS I VULNERACIONS

L'estat actual dels drets: exemples de vulneracions habituals

Dret a la vida, la llibertat i la seguretat

Correspon als articles 10 i 14 de la CDPD i reconeix el dret a la vida, la llibertat personal i la seguretat. Convida als Estats a adoptar totes les mesures necessàries perquè **la discapacitat no justifiqui mai una privació de llibertat**, de forma arbitrària o il·legal.

Vulneració més habitual

Les **contencions mecàniques** poden provocar danys físics i psicològics, com **lesions neuronals, lesions físiques, asfíxia, trauma o la mort**, com en els casos mediàtics de l'Andreas Fernández (Oviedo, 2017) o l'Augusto Claisse (L'Hospitalet de Llobregat, 2021)

Dret a no ser sotmès a tractes cruels, inhumans o degradants

És l'article 15 de la CDPD i reconeix el dret de totes les persones a **no ser sotmeses a tortures ni a penes o tractes cruels, inhumans o degradants**.

Vulneració més habitual

Els **ingressos involuntaris i tractaments forçosos, sense consentiment informat o amb consentiment forçat, la sobremedicació o la iatrogenia** (mal no desitjat causat com a efecte advers d'un acte mèdic)

Dret a la capacitat jurídica

És l'article 12 de la CDPD i expressa que totes les persones tenim **dret a gaudir plenament i en igualtat de condicions de tots els drets humans i llibertats fonamentals**. És el dret a tenir drets i deures, i el dret a exercir-los.

Vulneració més habitual

Els sistemes de **presa de decisions per substitució** (les anomenades tuteles i curateles) i els ingressos i tractaments **involuntaris**. Un altre exemple és el **sufragi actiu** (dret a vot), negat a les persones amb discapacitat fins l'any 2019.

Dret a l'autonomia i la llibertat de decisió

Refereix als articles 12, 15, 23 i 25 de la CDPD i reconeix que **totes les persones naixem lliures en igualtat i drets**. És el dret a decidir de manera autònoma i lliure.

Vulneració més habitual

Els casos d'**incapacitació** legal (ara ja il·legal), la **manca d'informació** sobre els diagnòstics i les medicacions, la manca de tractaments **alternatius i recursos comunitaris** i els ingressos i tractaments **involuntaris**.

Dret d'accés a la informació i accessibilitat

Ho regulen els articles 9 i 21 de la CDPD i expressa que totes les persones tenim dret a **rebre informació comprensible i completa, i a disposar de recursos accessibles** que ens ajudin a entendre aquesta informació.

Vulneració més habitual

La **manca d'informació** sobre les alternatives de tractament disponibles, els efectes secundaris de la medicació, drets com a usuàries de serveis, significat del diagnòstic i altres informacions rellevants i **amb efectes sobre les nostres vides i els nostres cossos**.

Dret a la llibertat d'expressió

Correspon a l'article 21 de la CDPD i reconeix el dret de totes les persones a la llibertat d'opinió i d'expressió, inclosa **la llibertat de recaptar, rebre i facilitar informació i idees en igualtat de condicions** amb les altres i mitjançant qualsevol forma de comunicació.

Vulneració més habitual

La **manca de recursos per reclamar**, la **manca de participació activa** de les persones usuàries en el disseny i la planificació dels serveis de salut mental, **l'estigma i l'autoestigma**.

Dret a la privacitat

És l'article 22 de la CDPD i regula que totes les persones tenim **dret a la protecció de la nostra informació personal, privada i familiar, i relativa a la salut i recuperació**.

Vulneració més habitual

El **control i ús il·limitat de càmeres de videovigilància** als ingressos en unitats de salut mental, també a les habitacions; **l'accés il·limitat dels professionals als espais íntims** (habitacions, lavabo) i, en general, la **manca d'espais privats i íntims** als serveis de salut mental.

Dret a viure de manera independent i a ser incloses a la comunitat

Correspon a l'article 19 de la CDPD i reconeix **el dret de totes les persones en igualtat de condicions a la inclusió i participació a la comunitat**.

Vulneració més habitual

La **manca de recursos amb suport a la vida independent** o que els recursos existents corresponguin a lògiques encara institucionalitzadores i **no emancipadores**.